

NOVA PRAVDA

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani,
Narodni dom, I. nadstropje. Telefon 77.

Izhaja vsako soboto.
Priloga: „Tedenske slike“.

Mesečna naročnina 6 dinarjev,
za inozemstvo 8 dinarjev.

Okoli preosnove bolniškega zavarovanja.

Finančni zakon je dal ministru za socialno politiko pooblastilo, da sme s posebno naredbo spremeniti zakon o našem zavarovanju delavcev v onih določilih, ki urejajo organizacijo zavarovanja: da minister nima pooblastila spreminjati tudi meritornih materialnih določb zakona o zavarovanju delavcev, ampak samo organizacijsko stran, dokazuje, kako velike važnosti za socialno zavarovanje je ravno vprašanje organizacije, od katere dobre ali slabe ureditve je odvisna zadovoljnost interesentov in uspešen razvoj zavarovanja.

Poudarili smo že, da je v popolnem nasprotju z demokratičnimi načeli in načeli parlamentarizma, da dobi minister, ki z vlado predstavlja le izvršilno in ne zakonodajne moči, pooblastilo, s katerim more celo najvažnejše socialne zakone kar sam spreminjati po svoji lastni pameti preko vseh onih, ki imajo edini pravico ustvarjati in spreminjati zakone, t. j. preko parlamenta. Praksa pooblastil je zelo nevarna, dvojno nevarna v naši državi, kjer so vlade tako negotove, kakor aprilsko vreme. Danes minister je, jutri ni. In ako pooblastilo v rokah enega ministra morda ni nevarno za splošne interese, more v rokah drugega ministra biti zelo nevarno, ker ni nobenega jamstva, da bo minister pooblastilo uporabil tako, kakor zahtevajo splošni interesi. Ta nevarnost postaja sedaj. Dr. Gosar je pooblastilo unesel v finančni zakon v veri, da bo vsebino pooblastila izvedel on sam, pričakovali smo, da v korist zavarovanja. Pa politična usoda je hotela drugače. Dr. Gosar je šel — pooblastilo pa je obležalo na mizi in v roke ga dobi drug minister, ki morda s socialnim zavarovanjem ne misli dobro. Toda pooblastilo ima in njegova ministrska pravica je, da ga uporabi, kakor hoče. Maršruta mu je dana v zelo široki obliki. Obvaruj nas sicer Bog, da bi pooblastilo o preosnovi socialnega zavarovanja pomenilo za zavarovanje pričetek rakove poti, toda ta nevarnost je podana. Ta primer mora biti za vse stranke, ki vsaj še malo dajo na demokratizem, svarilno znamenje, da se ne igradjakajo z važnimi socialnimi ali tudi drugimi zakoni potom amandmanov!

Reforma socialnega zavarovanja je brez dvoma potrebna. To je precej jasno. In sicer se mora reforma gibanje v smeri ustvaritve močne in neposredne lokalne materialne odgovornosti interesentov, zastopanih v samoupravah okrožnih uradov. Za vsako zavarovanje se morajo z lastnim rizikom brigati predvsem neposredni interesi, ki žive v zavarovanju in ki na vrata tega zavarovanja trkajo vsak dan. Ta neposredna materialna odgovornost lokalnih interesentov je zlasti potrebna pri bolniškem zavarovanju, katero je v največji meri izpostavljeno najrazličnejšim nevarnostim, od katerih so najvažnejše zlorabe dajatev in zadrževanje prinosov. To sta glavna živca bolniškega zavarovanja. Zato so vsi bolniško-zavarovalni zakoni, pred- in povojni, svoja organizacijska določila prilagodili dejstvu, da je treba

vzbuditi in vzdrževati lokalni neposredni interes na zavarovanju potom samolastne odgovornosti in samostojnosti. To se dá doseči na več načinov. Vedno pa se bo to dalo doseči le s tem, da se prizna udeležba na čistem dobičku in prosto razpolaganje s čistim dobičkom, in pa da se prepreči nepotrebno tutorstvo in šikaniranje. Vsa nevarnost je v tem, da nadzorne oblasti kaj rade padejo v skušnjavo, da smatrajo sebe za vsako stvar bolj zrele, kakor pa podrejene organe in da jim prerade vsiljujejo svoje nazore, ki so morda absolutno pravilni, ne pa relativno. Iz te miselnosti se potem rodi šikaniranje podrejenih uradov in organov, ki zgube veselje in voljo delati in skrbeti in se prično zanašati, da zanje skrbi in dela itak drugi. Te psihološke momente, ki so izrazito gospodarskega značaja mora reforma zavarovanja upoštevati na ta način, da se odgovornost za uspevanje bolniškega zavarovanja prenese na lokalne interese. To ni treba, da se zgodi na ta način, da se razbije sedanja celodržavna skupnost in vzajemnost v bolniškem zavarovanju, zadošča, da se v tem zmislu uredi kompetenca lokalnih organov in način ter intenziteta nadzorstva, katero naj bo elastično in prilagodenost vestnosti, kritičnosti in uspehu poslovanja lokalnih organov.

Naše socialno zavarovanje je v vseh svojih panogah ena sama upravno-tehnična enota, izvajanje vseh panog je v najrazličnejših točkah zlito tesno drugo v drugo, tako, da je ločitev dostikrat nemogoča. Vse je eno poslopje, sestoječe iz temelja in nadstropij. Tudi, ako sedaj posamezni deli poslopja preidejo na več posa-

meznih lastnikov, je s tem poslopje ostalo vendarle enotno in je treba enotnega gospodarstva, gotovih skupnosti.

Naš zakon o zavarovanju delavcev sloni na načelu samouprave interesentov. Ta samouprava mora biti kolikor mogoče popolna in ne sme biti po nepotrebnem kršena od državne oblasti, katera naj gleda samo na to, da bo zakon spoštovan. Zato mora tudi nadzorstvo spadati v delokrog samouprave. To ni nikako nadzorovanje samega sebe v navadnem pomenu besede. Saj tudi upravni odbor bank, kateri se sestoja iz zastopnikov akcionarjev, nadzira nadzorstvo, ki se ravno tako sestoja iz zastopnikov akcionarjev. Samouprava v zavarovanju mora biti do skrajnosti varovana tudi v nadzorstvu. Zato morajo celotno zavarovanje nadzirati le interesi, ki imajo največ možnosti in sredstev, da napravijo red in poslovanje organizirajo v splošno zadovoljnost. Moč ministra pa je precej sakrosanktna in ji je težko blizu priti. Pri nas vladna politika že itak ni naklonjena socialnim težnjam, zato se je vedno izogibati nevarnosti, da bi ministrstvo dobilo prevelik vpliv na zavarovanje. Samo, v kolikor je to neobhodno potrebno in nič več. Pri reformi zavarovanja je zato varovati neposredno nadzorstvo Osrednjega urada nad okrožnimi uradi, ker tudi Osrednji urad sloni na načelu samouprave in je dano veliko možnosti in prilike, da je to neposredno nadzorstvo res ekonomično in koristno. Na ministra pa interesi ne bi imeli vpliva in svojo lastno usodo bi izročili neznanim vplivom.

Nezadovoljnost s sedanjim udejstvovanjem Osrednjega urada nas ne sme zapeljati, da zavarovanje nesemo izpod kapa na dež. Slab gospodar, ki radi nereda v lastni hiši gre iz hiše in hoče pod drugo streho. V lastni hiši naj napravi red.

Prvomajske proslave Narodnostrokovne zveze.

Podružnice Narodnostrokovne zveze bodo letoško skoro povsod proslavile 1. maj. Danes pri našmo spored proslav onih podružnic, ki so nam ga pravočasno sporočile. V prvomajski številki lista prinesemo celoten spored naših proslav.

Ljubljana. V Ljubljani priredijo napredni delavci in nameščenci ob 10. uri dopoldne majski shod v Mestnem domu.

Viš se priključi proslavi podružnice v Ljubljani.

Medvode. Podružnica priredi dopoldne ob 10. uri pri tov. Detalu majski sestanek; popoldne vrtno veselico v korist brezposelnim.

Kranj. Zjutraj ob pol 7. uri zbirališče pred kolodvorom. Nato izlet k Sv. Joštu. Na Sv. Joštu majski shod, potem prosta zabava. Zvečer povratek.

Stražišče se udeleži izleta s podružnico iz Kranja.

Jesenice. Ob 10. dopoldne v telovadnici Sokola majski shod. Popoldne izlet na Bled.

Bled. Popoldne ob 3. uri majski shod, potem prosta zabava.

Logatec. Dopoldne ob 10. uri javen shod pri Kuncu, popoldne veselica.

Litija. Zjutraj budnica, dopoldne javen shod, popoldne veselica ali izlet.

Zagorje. Dopoldne javen shod v Sokolskem domu, popoldne veselica ali izlet.

Trbovlje. Dopoldne shod naprednega delavstva, popoldne izlet.

Hrastnik. Dopoldne shod delavstva, popoldne prijateljski sestanek.

Zidani most. Ob pol 9. uri zjutraj zbirališče pri tov. Ljubeju v Dolenji vasi. Točno ob 9. uri pešizlet v Gračnico. Tam se udeležimo shoda bratske podružnice. Popoldne izlet v Rimske toplice, kjer bo v gostilni Kraj prosta zabava.

Gračnica. Dopoldne ob 10. uri shod; po shodu izlet v Rimske Toplice.

Celje. Dopoldne shod narodnega delavstva, popoldne veselica.

Senovo. Dopoldne ob 10. uri javen shod v rudniški restavraciji; popoldne istotam prijateljska zabava.

Št. Pavel. Od 8. do 9. ure zbirališče pred tovarno. Ob 9. uri obhod in nato shod. Popoldne ob 3. uri pri Vedeniku veselica z igro «Pesek v oči».

Poljčane. Ob 8. uri zjutraj pred cerkvijo javen majski shod. Popoldne izlet in prijateljska zabava.

Ptuj. Zjutraj ob 5. uri budnica, katero priredi podružnica NSZ. Ob 10. uri shod v restavraciji Wagrاندl. Popoldne ob 3. uri obhod z godbo in

praporom po mestu v Rogoznico, kjer bo pri Bračiču veselica. Svira mestna godba.

Sladki vrh. Dopoldne obhod in shod, popoldne veselica.

Maribor. Ob 10. uri dopoldne v mali dvorani Narodnega doma javen shod. Popoldne izlet v okolico.

Ruše. Dopoldne majski sestanek, popoldne prijateljska zabava ali izlet.

Črna, Mežica in Prevalje priredijo skupen shod in izlet.

V prvomajski številki, ki bo izšla pred 1. majem, objavimo natančen spored vseh prireditev in navedemo govornike. Apeliramo na vse odbore in članstvo, da se pripravijo za dostojno proslavo delavskega praznika. Živel 1. maj!

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več nego 10 nameščencev, smejo taki delavci, kakor nameščenci voliti svoje posebne zaupnike, ki opravljajo svoje posle posebej, ki se tičejo delavcev in nameščencev, pa skupno po poslovniku.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več zaupnikov, morajo izvoliti enega zaupnika nameščenci.

Koncem vsakega koledarskega leta se morajo izvršiti nove volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov za prihodnje koledarsko leto.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci in nameščenci obojega spola, zaposleni v podjetju, v katerem se vrši glasovanje in so zaposleni na dan razpisa volitev v podjetju in ki so dovršili najmanj 18. leto starosti in ki so državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Pasivno volilno pravico imajo vse zgorajšnje osebe, ki so polnoletne, pismene, ki uživajo vse državljanske pravice.

Volilni odbori.

Volitve zaupnikov izvrše posebni volilni odbori.

V onih podjetjih, kjer so delavci in nameščenci tudi prej volili svoje zaupnike, tvorijo ti zaupniki volilni odbor in izvedejo nove volitve.

V onih podjetjih, v katerih delavci in nameščenci do sedaj niso volili svojih zaupnikov, ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, tvorijo volilni odbor najstarejši delavci dotičnega podjetja, katerih število mora biti toliko, kolikršno je število zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Poznejše volitve delavskih (nameščenskih) zaupnikov izvajajo zaupniki, ki jim je potekel mandat.

Po konstituiranju zahteva volilni odbor od pristojne Inspekcije dela, preko pristojne Delavske zbornice: da potrdi volilni odbor, da odredi dan volitev; da obvesti o tem odloku poslobovalca in odredi, da izroči predsedniku volilnega odbora na razpolago imenik o v podjetju zaposlenim osebam z označbo rojstnega leta. Pristojna delavska zbornica imenuje svojega zaupnika v volilni odbor, izda poverilo, da je sestavljen volilni odbor po določilih zakona in odpošlje prošnjo pristojni Inspekciji dela s svojim predlogom o dnevu volitev.

Volitve delavskih in nameščenskih obratnih zaupnikov.

Zakon o zaščiti delavcev predpisuje izvolitev delavskih zaupnikov v vseh obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih. Delavski zaupniki bi se imeli izvoliti v zmislu navodil, ki jih izda minister za socialno politiko. Tozadevni pravilnik pa še do danes ni izšel, če je tudi zakon o zaščiti delavcev stopil v veljavo že 28. februarja 1922. Po nekaterih obratih so se sicer volili delavski zaupniki na podlagi sporazuma med delodajalci in delojemalci. Volitve pa seveda niso imele onega pomena, kakor bi jih imele, če bi bilo to izvršeno v zmislu zakona, oziroma pravilnika ministra za socialno politiko. Poleg tega so se večkrat izvršile volitve pristransko in v splošno nezadovoljstvo delavstva, ker ni bilo nikogar, ki bi vodil volitve s primerno nepristranostjo in avtoriteto.

Skrajni čas je zato, da ministrstvo za socialno politiko že vendar enkrat predpiše pravilnik o volitvi obratnih zaupnikov. Delavska zbornica za Slovenijo je izdelala osnutek tozadevnega pravilnika in ga je predložila ministrstvu, da ga izda v zmislu zakona o zaščiti delavstva. Prinašamo nekatera glavna določila osnutka pra-

vilnika, da se naši tovariši seznani z njim in eventualno povedo tudi svoje mnenje. Osnutek pravilnika predpisuje:

Koliko se izvoli zaupnikov in kdo ima volilno pravico.

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju in to tako, da v podjetju, v katerem je zaposlenih:

- 1.) do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
- 2.) od 21 do 50 delavcev, volijo vsi največ tri zaupnike;
- 3.) od 51 do 100 delavcev, volijo vsi največ štiri zaupnike;
- 4.) od 101 do 150 delavcev, volijo vsi največ pet zaupnikov;
- 5.) od 151 do 450 delavcev, volijo vsi največ šest zaupnikov;
- 6.) ako je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zastopnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

Ivan Albrecht:

(Nadaljevanje.)

Prva ljubezen ne zariavi.

III.

Leto in dan je minilo, ko je mlada Metlakova povila dete, zalo dekletce, ki je pri krstu dobilo ime Matilda. Groga je kar meždel od veselja in mladi materi se je revež skoraj smilil. Ona, ki je bila tako odveč na svetu, si nikakor ni mogla misliti, kako more biti kdo otroka tako vesel. In bolj še ko dotlej je sedaj čutila, kaj pomeni človeku lasten dom. O, njena Matildica ne bo nikomur v napotje, ker se ji ne bo treba klatiti okrog tujih ljudi. Njena Matildica bo srečna! ... Joj, Franca bo delala noč in dan, da se še kaj dokupi k bajti. Potem bi lahko kmalu redili dve govedi.

Ko je tako premišljevala, ji je bil Groga dan na dan ljubši. Nekšno toplo čuvstvo zanj se je predramilo v njej, nekšna mehka hvaležnost, ki jo je Franca smatrala za ljubezen.

Kdor je tedaj govoril z njo in morda skušal celo podvomiti o njeni sreči ali jo kar naravnost tolažiti, češ: «Pametno si naredila! Groga ne bo dolgo več, bajta bo pa le tvoja!» ta je moral občutiti vso resničnost Francine jeze. Povedala mu je v brk, da ona ni vzela moža zato, ker bi ga želela kmalu pokopati,

ampak zaradi tega, ker ga ima rada. Ako jo je pa kak sitnež le preveč razkuril, mu je zabrusila kar v obraz, da njen Groga velja še vedno za devet mladih.

Gričarji so se smejali.

«Ta je pa vsčeneča!»

«E, lepo pa le ravna ž njim, pa naj bo potem že kakorkoli.»

«In še dobro jima gre. Pravijo, da spet kupujeta zemljo.»

«I, no, po pravici rečeno: saj Franca ni napačna! Pridnih rok je in tudi taka, da ji delo zaleže!»

Mladim v Gričih so seve rojile drugačne po glavi.

«Misli Groga, da je malo njegovo?! Ali je človek neumen na stara leta!»

«Kaj, ali res misliš —?»

«Eh, kako pak! Stavim, da ima svoje zasluženje zraven tudi Cokljač, ki je lazil še tedaj za Franco, ko je bila pri Lebanu! Seve —»

«E, beži, beži, saj bi ga bila lahko vzela, če bi ga bila marala. Saj Cokljač ne more izbirati, ko nič nima!»

«Zato pa, ker nič nima, zato ga tudi ni marala.»

«I, no, tesač je pa dober. Kar je res, je res!»

«Ne rečem, da ne! Franca si je čisto pametno umislila. Najprej dom, potem pa, no —»

«Če je tako, je pa res prebrisana. Stari ne bo dolgo; če potem ona vzame Cokljača, si bosta lahko še prav pošteno opomogla. Saj mora precej zaslužiti —»

«In za zarod se preskrbita pa že kar naprej —»

Tako so jezikali ljudje, Franca pa je pridno gospodinjala na novem domu, stregla možu in odrejala hčerkico, ki je s svojimi nedolžnimi očmi in s svojim srebrnim glaskom ožarjala Gregovega življenja večer.

IV.

Cokljač je bil tesač, par let starejši od France, vojak po telesu, sicer pa ko vosek mehak. Bil je doma iz četrt ure od Gričev oddaljenega Trstenika, samotne naselbine v gozdu. Starši njegovi so sicer imeli dokaj velik grunt, ali imetje je bilo zadolženo, otrok pa ko jagod na roženvencu. Tako so komaj rili dalje. Čim se je otrok malo odrepel, je moral delati, kakor hitro pa se je zavedel, si je vsak sam izbral svoj poklic.

Janez, najmlajši, je postal tesač. Leto in dan združen z gozdom je bil svoje vrste človek. Vse ptice je poznal po perju in ločil po glasu, vsaki živali je vedel pravo ime, poleg tega pa je poznal nebroj lečnih korenov in zelišč, tako da se je starim zdel za svoja mlada leta nekoliko preresen in malo preveč moder.

Ako osebe, ki tvorijo volilni odbor, ne zahtevajo same, da se razpišejo v podjetju volitve delavskih zaupnikov, lahko zahteva razpis volitev deset delavcev, zaposlenih v dotičnem podjetju.

V tej prošnji je navesti ime in naslov oseb, katere se obvesti o razpisu volitev.

Volilni odbori morajo sestaviti predvsem točne volilne imenike za izvedbo volitev, in sicer posebej za delavce in posebej za nameščence. Ta seznam mora obsežati poleg zaporedne številke, imena in priimka volilcev tudi podatke o njih starosti.

Razpis volitev.

Volitve se razpišejo s posebnim volilnim proglasom.

Od dne proglasa pa do dne volitev mora biti v podjetjih do 150 delavcev, rok najmanj dveh tednov, a v podjetjih preko 150 delavcev pa najmanj tri tedne.

Zajedno s tem volilnim proglasom se mora razgrniti tudi volilni imenik.

Proti sestavi volilnega imenika se lahko vsak, ki je zaposlen v dotičnem podjetju, pismeno ali ustno pritoži tekom 8. dni do dne razglasitve proglasa in kandidatne liste. Volilni odbor mora nadalje v treh dneh po sprejemu teh pritožb sklepati o istih, ter v odgovarjajočem smislu izvršiti popravke v volilnem imeniku. Proti tem odlokom ni pritožb. O svojem sklepu mora volilni odbor obvestiti prizadetega pritožitelja.

Kandidatne liste.

Volitve delavskih in nameščenskih zaupnikov se vrše z direktnim tajnim glasovanjem po poročnem volilnem sistemu.

Vsaka kandidatna lista mora vsebovati toliko število kandidatov, razvrščenih o značaju zaposlenja, kolikor jih je določeno za dotično podjetje na temelju števila delavcev in nameščencev, zaposlenih v dotičnem podjetju.

V podjetjih, ki volijo enega ali več zaupnikov, mora biti na kandidatni listi vsaj en kandidat iz vrst privatnih nameščencev.

Pri sestavi kandidatnih list se mora ozirati na različne druge posle in poklice moških in žensk delavcev in nameščencev, zastopanih v dotičnem podjetju.

Za družčino Janez Cokljač ni bil vnet. Med vrstniki mu je bilo dolčas, kadar je po naključju zašel med nje. Bili so zanj vsi preživahni, medtem ko je bil on počasen v besedi in neokreten, ko da vedno preklada hlode in trame ali enakomerno vihti plankačo.

Njegov edini prijatelj je bil Smrekarjev Tine v Gričih, čevljar in veseliak, kakor jih je malo. Sicer res Cokljačev Janez sovražnikov ni imel, vendar tudi ni poznal napram drugim prijateljstva, ker se ni mogel nikomur razkriti in ne na nikogar navezati. Edino Tinetu je popolnoma zaupal. Tine je namreč znal govoriti tako gladko in prijazno, da se je človek kar upijal ob njegovi besedi. Poleg tega je vse čutil in razumel. Samo da je človek spravil iz sebe besedo ali dve, pa je Tine že vedel, kaj misli in kaj hoče. In to je bilo za Janzeo kakor nalašč. Ostal je lahko v svojem miru, pa se je le razodel, kolikor je bilo potrebno, da se čutil olajšanega, kadar ga je kaj težilo.

Tako je tedaj Janez iz svoje samote zagledal Franco takrat, ko je služila pri Lebanu. V cerkvi jo je zagledal, praznično oblečeno, ko je stala med dekleti, med cvetjem cvet. In zgodilo se je, da je jel po maši postajati pred cerkvijo kakor drugi fantje. Tudi viržinko si je včasih našel in srebrno verižico si je kupil, tako na pet stremenc s srčki

Volilni odbor mora vložene kandidatne liste, po času njih vložitve, označiti s tekočo številko, konstatujoč na isti dan in čas oddaje, potem pa jih pregledati, če so pravilno sestavljene. Če dožene kake nepravilnosti, mora odbor o tem takoj obvestiti predstavnike dotičnih kandidatnih list in določiti skrajni rok za njih popravke. Rok se mora podaljšati najdalje do treh dni pred izvršitvijo volitev. Najkasneje tri dni pred dnevom volitev se morajo kandidatne liste nabiti na vpogled volilcem na krajih, označenih v volilnem proglasu v dotičnem podjetju.

Glasovanje.

Vsak polnopraven volilec ima samo en glas in more voliti samo osebno in samo eno izmed sprejetih kandidatnih list. Glasovanje se vrši z glasovnicami.

Glasovnice so mali lističi iz kartona v velikosti 3 cm v kvadratu. Na teh lističih je tiskana le besedica «glasovnica». Tiskanje glasovnic preskrbi pristojna Delavska zbornica, katera dostavi po svojem pooblaščenju volilnemu odboru na dan volitev potrebno število glasovnic.

Volilni odbor določi v podjetju ali pa v bližini podjetja posebno sobo kot volilni lokal. V volilnem lokalu se pred volilnim pričetkom postavijo za zbiranje glasov vrečice, in sicer za vsako potrjeno kandidatno listo po ena. Na njej mora biti označena številka kandidatne liste.

Vsak volilec izroči volilnemu odboru legitimacijo, ki ima velikost dopisnice in na kateri so sledeči podatki: stran in tekoča številka volilnega imenika, priimek in krstno ime in poklic volilca. Formularji za te legitimacije so na razpolago en dan pred volitvami pri volilnem odboru; volilci si pa smejo tudi sami nabaviti slične formularje. Ako je volilni odbor razpoložil volilni imenik na vidnem mestu, tako da more najti volilec sam stran in tekočo številko, pod katero je vpisan v volilnem imeniku, izpolni legitimacijo volilec sam. Legitimacije more izpolniti in razdeliti volilni odbor sam, ako ni razpoložil volilnega imenika na vidnem mestu.

Te legitimacije se zbirajo po strani in tekoči številki. Ko je ugotovil predsednik po imeniku, da še ni izročena legitimacija z označeno stranjo in tekočo številko, izroči volilcu volilno glasovnico.

in s tolarji. Kadar je prišla iz cerkve Franca, ga je zaščegetalo v grlu, da je moral zakašljati. Ko pa je šla mimo, je bil rdeč v lica.

Rekel dolgo ni nič. Ko pa je bil v gozdu sam, se je večkrat naslonil na plankačo in kakor izgubljen strmél med drevje. Izmed zelenega vejevja so se mu včasih nasmehnile Francine prijazne oči. Spustil je plankačo, stopil korak naprej in hotel reči besedo v pozdrav, pa ni bilo France nikjer. Na veji kje se je pozibala veverica, ptica se je splasila in odrlela izmed grmičevja, sicer pa je bil Janez sam, čisto sam... Še hujše nego dnevi so bile noči. Premetaval se je po postelji, nastlani z mahom, toda spanja ni bilo. Šele proti jutru, ko se je že dramila zarja, je včasih zatisnil oči. Komaj pa je zaspal, so ga že mučile neprijetne sanje. Včasih ga je Franca zasmehovala v snu, ko ji je z nerodno besedo razodeval svojo ljubezen, včasih ga je varala z drugim, včasih pa jo je videl bolno in pohabljen, da se je razjokal spričo njene reve.

Ko se je predramil iz takšnih sanj, je bil vselej izmučen in potr. Le s trudom in težavo je potem opravljal svoje delo. To ga je polagoma izmučilo tako, da ni imel nikjer več obstanke. Odločil se je tedaj in stopil k Tinetu. Bilo je med tednom in Smrekarjev je debelo gledal, ko je stopil Janez v hišo.

«Kaj pa je tebe prineslo?»

«Tako — opravki», se je otreseł Janez.

Volilec skrije glasovnico v pest desne roke in gre z zaprto pestjo od vrečice do vrečice, vtakne roko v vsako vrečico in spusti glasovnico v vrečico one kandidatne liste, kateri hoče oddati glas. Po glasovanju razklene pest in pokaže prisotnim, da je oddal glasovnico.

Ako se prijavi h glasovanju volilec, na katerega ime je glasoval že drugi volilec, se mora ugotoviti identiteta takega volilca in sestaviti o tem zapisnik. Toda volilec se v nobenem primeru ne pripusti k glasovanju.

Po končanem glasovanju prešteje volilni odbor legitimacije in število glasovnic, ki so bile oddane za posamezne kandidatne liste.

Volilni rezultat.

Volilni rezultat se takole ugotovi:

Število glasov, oddanih za kandidatne liste, se deli s številkami 1, 2, 3, 4, 5, 6 itd. v soglasju s številom zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Dobljeni količniki se sestavljajo drug pod drugega. Kot volilni količnik velja, če se volijo trije zaupniki: tretji po vrsti najvišji; če se volijo štirje zaupniki: četrti po vrsti najvišji; če se voli pet zaupnikov: peti po vrsti najvišji količnik itd. Vsaka kandidatna lista dobi toliko mandator, kolikorkrat se nahaja volilni količnik v vsoti za njo oddanih glasov. Ostanki pri tej delitvi se ne upoštevajo. Če bi pri tej delitvi moral pripasti en mandat dvema kandidatnima listama, odloči žreb.

Dodeljevanje mandatov na posamezne kandidate posameznih list se vrši po vrsti, kakor so vpisani v dotično kandidatno listo.

Če v podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih 10 ali več nameščencev, med tako razdeljenimi mandati ni odpadel niti eden na predstavnika nameščencev, se dodeli iz one kandidatne liste, ki je dobila največ glasov, zadnji mandat, ki ji še pripada, prvemu imenovanemu nameščencu.

Pritožbe proti volitvam.

Proti volilnemu rezultatu se lahko prizadeji pritožijo najkasneje tekom osmih dni od dne izvršitve volitev na pristojno Delavsko zbornico, katera odloča o pritožbi s sklepom Upravnega odbora.

Smrekarjev je pomežiknil:

«Ej, Janez, meni se čisto zdi, da te nadlegujejo skušnjave.»

«Oh, no —»

«Reci mi, v katero si se zagledal?»

«Ali že veš?» se je zavzel Cokljač. «Ti si pa —»

«O, veš, Smrekarjevemu Tonetu ni mogoče prikriti nič. Pa menda ni Franca, tista.»

«No, saj —» je izustil Janez.

«Tak sem pravo povedal? Tisto, ki služi pri Lebanovih! — O, pridna je, pa še brhka tudi. Kako, ali si ji že kaj omenil?»

Janez je odkimal, potem pa prav počasi:

«Sem mislil, če bi se ti zdelo —»

«Da bi ti nasnubil?» je hitro povzel Tine. «Zakaj ne, saj beseda ni konj. Jaz čisto rad. Kako pa misliš? Ali naj ji rečem kar sam — ali bi šla skupaj?»

«Kakor misliš. Ti bi boljše —»

«Bom pa, no,» je obljubil Tine.

Janez se je zahvalil in potolažen odšel. Ko je tisti dan spet vzel plankačo v roko in začel tesati, je šlo kar samo, tako je bil dobre volje. Komaj je čakal nedelje, tiste nedelje, ki naj odloči njegovo srečo. V Tineta je zaupal. Bil je trdno prepričan, da mu uspe vse, česar se loti.

(Dalje prihodnjič.)

Proti rešitvi Delavske zbornice se morejo prizadeati pritožiti najkasneje tekom osmih dni po prejemu njenega odloka na Inspekcijo dela, katerega odloča končno veljavno.

Volitve so neveljavne:

a) če so se gazili stvarni predpisi zakona o zaščiti delavcev in tega pravilnika o izvršitvi volitev zaupnikov;

b) če so se za časa volitev dogodili primeri, za katere je dokazano, da so kvarljivo vplivali na pravičen razvoj volitev, kakor: grožnje, nasilje, izgrede, zavažanje volilcev z alkoholom, denarjem itd.;

c) če izvoljena oseba ob času izvolitve ni imela pasivne volilne pravice.

Politični pregled.

«Narodni Dnevnik» — klerikalni list. Vodstvo Slovenske kmetijske stranke je sklenilo, priporočiti svojim pristašem, da ne podpirajo «Narodnega Dnevnika», ki je postal izrazito klerikalno glasil. Sklep vodstva SKS je priobčil «Kmetijski List». Sedaj podpira «Narodni Dnevnik» edinole še g. Jelačin, ki kandidira na klerikalni listi v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo, in gosp. dr. Ravnihar, ki bo kandidiral na klerikalni listi v ljubljanski občinski svet.

Člani nove vlade so: Predsednik in zastopnik notranjega ministra: Velja Vukičević; vojni minister: general Hadžić; minister za zunanje zadeve: Voja Marinković; minister za pravosodje in zastopnik ministra za vere: dr. Milan Srškić; minister za agrarno reformo in zastopnik ministra za zdravstvo: dr. Nikola Andrić; minister za gozde in rudnike in zastopnik ministra za konstituantno: dr. Kosta Kumanudi; minister za poljedelstvo in zastopnik ministra za pošte: Svetozar Stanković; minister za trgovino: dr. Mehmed Spaho; minister za agrarno reformo in zastopnik ministra za finance in zastopnik ministra za prosveto: doktor Bogdan Marković; minister za promet: general Milosavljević; minister za javna dela: dr. Ilija Šumenković; minister brez portfelja: dr. Ninko Perić.

Krščanski socijalci pišejo v «Pravici», da so klerikalci, ko so bili še v vladi, vzeli v posebno zaščito privatne nameščence. SLS je po zahtevi «Pravice» dosegla, da se je sprejel za odmero davka privatnim nameščencem progresivni sistem. Nič ne rečemo, da je v principu progresivni sistem za odmero davkov nepravilen in je v tem pogledu s «Pravico» polemika nepotrebna. Gre samo za to, kakšna davčna lestvica je za progresijo predpisana. In o tem pa krščanski socijalci kar molče, ker vedo, da bi jim vsak zagovor izpodletel. Fakt je, da bodo nižji privatni nameščenci po zaslugi SLS plačevali več davka, kot so ga pa do sedaj. Veliko kategorij uslužbencev bo z novo davčno obremenitvijo izgubilo trinajsto plačo, drugi bodo pa na rednih mesečnih dohodkih utrpeli velike odtegljaje. Če bi bila «Pravica» resnicoljubna, potem bi morala odkrito priznati, da je SLS zagrešila nad privatnimi nameščenci z uvedbo novega davka veliko socialno krivico.

Kaj so dobili borzijanci in kaj delavci? «Pravica» je silno navdušena nad tem, kar so dosegli klerikalni ministri. Posebno ji imponira, da je dobila ljubljanska borza dovoljenje za valutno in devizno trgovino. «Pravici» je silno všeč, da bo na ljubljanski borzi zaslužilo nekaj agentov lepe provizije, da bo ta ali oni velekapitalist brez dela pobasal lepe tisočake dobička pri devizni spekulaciji, nima pa ista «Pravica» nobene besede za to, kaj je klerikalno-radikalna vlada storila za delavstvo. Ob istem času, ko so klerikalci izposlovali lepe ugodnosti ljubljanskim borzijancem, so udarili vevsko delavstvo. Klerikalci so pristali na to, da se zniža carina na rotacijski papir. S tem so pa klerikalci omogočili, da se uvažja inozemski rotacijski papir in onemogoči domačo produkcijo. Vevška papirnica je že sklenila, da skrči svoj obrat in je odpustila 142 delavcev. Klerikalci so že taki: borzijancem vse, kar hočejo, delavstvu pa — figo.

Počasi prihaja spoznanje. Po časopisnih vesteh so sklenili slovenski kmetijci, da bodo ob

času sreskih volitev sodelovali tudi s samostojnimi demokrati in s socijalisti, ker je potrebno, da se nujno ustvari napredna fronta. Slovenski kmetijci bi lahko spoznali potrebo po napredni fronti že pri zadnjih volitvah v oblastne skupščine in bi klerikalci ne imeli v Ljubljani in v Mariboru absolutne moči. Ne pomaga nič, položaj v Sloveniji je tak, da se morajo vse napredne stranke združiti v boju proti enotni reakcionarni SLS, ali pa prepustiti vso Slovenijo klerikalcem.

Slovenski radikali in klerikalci. Slovenski radikali so se neprestano trudili, da bi iverili beograjsko vodstvo radikalov, da je zveza s klerikalci državna potreba. Mariborski Emil Stefanović je celo pisal «Samoupravi», da se izvede med SLS in NRS najozlje sodelovanje, in sicer na podlagi strankarske federacije. Po Stefanovićem so tudi osnovna načela obeh strank zelo podobna, njum strankarski interesi pa skoraj isti. Na modrovanje slovenskih radikalov pa očitno v Beogradu nič ne dajo. Najmanj so pa voljni verjeti, da so radikali in klerikalci — eno. Beograjski radikali so namreč res radikali, do čim so slovenski radikali vse in če jim kaže tudi klerikalci. V času, ko so še slovenski radikali priporočali federacijo s klerikalci, so beograjski radikali prav iste klerikalce postavili brezobzirno pred vrata, izjavljajoč, da je z njimi nemogoče sodelovati.

Nenaden padec vlade. Že tekom proračunske debate so ugotavljali merodajni politični krogi, da je naloga klero-radikalne vlade edinole ta, da izglasuje proračun, potem pa demisionira in napravi prostor drugi vladi. Uzunović se je trudil, da se obdrži na površju. Klerikalci so s sigurnostjo računali, da ne izpadejo iz eventuelne nove kombinacije, vsaj so pod tem pogojem tudi vstopili v vlado tik pred glasovanjem o proračunu. Tako Uzunović kot klerikalci so se pa varali v svojih nadah. Preko njih in brez njihove volje je nastopila nova vlada v sestavi, ki je presenetila vse stranke in struje v parlamentu. Zakulisni politični aranžerji so najprej izposlovali, da je Uzunović podal demisijo celokupne vlade in da je predsednik parlamenta nasvetoval kroni, da se poveri mandat za sestavo nove vlade Vukičeviću. Posebno klerikalci so bili uverjeni, da se z Vukičevićem le razširi radikalno-klerikalna vlada še na demokratsko zajednico. Vse je čakalo, kdaj otvori Vukičević, ko mu je bil enkrat poverjen mandat za sestavo vlade, s pogajanjem klubovih predstavnikov. Konsultacije so pa izostale. Kar natihoma so se novi kandidati za ministrska mesta odpeljali na dvor in položili prisego. Šele po zaprisegi se je zvedelo, kdo predstavlja Vukičevićevo vlado. Videlo se je, da so bili pri sestavi nove vlade prezrti vsi nosilci današnjih režimov in da so bili za ministre imenovani politiki, ki veliko bolj reprezentirajo le osebnosti, ne pa predstavnikov klubov. Prvi dan in naslednje dni je vse zabavljalo čez novo vlado. Oficijelni krogi radikalne, demokratske in muslimanske grupe so odklanjali odgovornost za sestavo nove vlade, ki se je pojavila na neobičajen in neparlamentaren način. V vladi ni nobenega pašičevca in nobenega uzunovićevca in predstavljajo radikalno stranko močje, ki so se več ali manj prištevali Jovanovićevi grupi. Prav tako so ostali ob strani v demokratski zajednici predstav-

niki ožje Davidovičeve in Veljkovičeve grupe in je bila poklicana v vlado Marinkovičeva grupa, ki se prišteva bivši srbski napredni stranki. Nova vlada je izrazito srbska in ni v njej nobenega Slovenca ali Hrvata, s čimer si je vlada nadela nedopustljivo plemensko obilježje.

Po prvem razburjenju, ki ga je upravičeno izzvala neparlamentarna sestava nove vlade, so se pričele stranke polagoma umišljati v novo situacijo in izdajati komunikacije. Klub SDS je naglasil, da se je vlada z odgoditvijo narodne skupščine izognila nezaupnici in izigrala zakon o ministrski odgovornosti. Od predsednika skupščine se zahteva, da skliče takoj izredno sejo skupščine, da se izkaže, ali ima vlada v parlamentu večino ali ne. — Radičevci so po dolgotrajni seji ostali neodločeni, kakšno stališče naj zavzamejo proti novi vladi. Štefan Radić hvali in graja novo vlado in očitno čaka, da ga Vukičević povabi za vstop v vlado. — Davidovičevci so na svoji seji najostreje obsojali člane svojega kluba, ki so vstopili na svojo odgovornost v vlado, končno so pa le sprejeli resolucijo, v kateri se ne postavljajo v nasprotje z novo vlado. — Nikičevci po svojih posvetovanjih niso povedali, kaj hočejo, vendar se pa iz njihovih vrst raznašajo vesti, da vstopijo v vlado. — Klerikalci so v odsotnosti svojega šefa, ki se nahaja na Malti, izdali komunikacije, v katerem se zgražajo nad rešitvijo vladne krize in nad poniževalnim brskiranjem njihove stranke. SLS se izreka za takojšnji razpis volitev. — Radikali še niso mogli sklicati seje poslanskega kluba. V njihovih vrstah vre in v strankinih glasilih se zagovorniki in nasprotniki novega režima srdito napadajo med seboj. Ena skupina napoveduje drugi najostrejši borbo.

Narodna skupščina je odgodena. Nova vlada je hotela odgoditi narodno skupščino z ukazom v «Službenih Novinah». Tej nameri se je pa uprl predsednik narodne skupščine Trifković, na kar je dne 19. aprila zborovala narodna skupščina, na kateri se je pa prečital ukaz, da je skupščina odgodena do 1. avgusta. Kaj bo po 1. avgustu, se sedaj še ne more vedeti. Zatrjuje se, da bodo razpisane volitve. Po drugih vesteh se pa zopet zatrjuje, da sedanja vlada nima volilnega mandata.

Velika državna stranka. V beograjskih časopisih se širijo vesti, da je glavni namen sedanje vlade, stvoriti veliko državno stranko, ki bi naj dobila absolutno večino pri prihodnjih volitvah. V zvezi s temi vestmi se tudi poudarja, da zasedejo še preostala ministrska mesta predstavniki Hrvatov in Slovencev, ki naj bi med ljudstvom nastopili za novo stranko. Kaj je resnice na teh vesteh, se pokaže po pravoslavni praznikih. Vsekakor je gotovo, da se sedanja vlada še izpopolni z grupami, ki bi prišle v poštve za novo vlado. Najmanj verjetno je, da bi prišli v poštve klerikalci pri kakršnikoli kombinaciji.

Diktatura. V novi vladi sta dva generala in še dva neparlamentarca. Brez vednosti poslanskih klubov se je s prevaro sestavilo novo vlado potom zakulisnih mešetarenj. Ni države v Evropi, kjer bi se na ta način zapostavljalo parlamentarizem, kot je pri nas primer. Veliko so temu krive stranke in razrvane politične razmere. Načelnost je do malega izginila iz politike, prvo vlogo igra mešetarenje za položaje. Pri teh razmerah ni čuda, če se izvestni krogi poigravajo s parlamentom, in ni čuda, če je svetost častnih dogovorov med političnimi činitelji popolnoma zatemnela. Klerikalci so bili najvnetejši zagovorniki sedanjih nemoralnih političnih razmer v državi. Priznavamo, da se je z njimi pri razvoju vladne krize postopalo sramotno in žaljivo, vendar pri tem ne pozabljamo, da so klerikalci padli ravno v oni nemoralni, katero so sami podpirali in vzgajali. Tragična je vloga klerikalne stranke, ki je na videz zastopnica demokracije, a je v resnici povzročiteljica diktatorskih metod v naši politiki. Skrajni čas je zato, da se razmere v naši državi korenito ozdravijo.

Narodno-strokovna zveza.

Protestni shod vevškega delavstva.

Na veliki četrtek je ravnateljstvo Združenih papirnic v Vevčah izdalo in nabilo na razglasno desko razglas, s katerim naznanja delavstvu, da bo 21. maja t. l. odpustilo v Vevčah 88 in v Preski 54 delavcev. Ta odpust utemeljuje tovarna s tem, da je vlada znižala carinsko zaščito na rotacijski papir, vsled česar je tovarna prisiljena, ustaviti produkcijo rotacijskega papirja. Ta razglas, izdan neposredno pred velikonočnimi prazniki, je seve silno razburil vse delavstvo, ki je takoj stopilo v stik s centralami v Ljubljani. Na veliki petek je bil sklican protestni shod v Vevčah. Na veliki petek popoldne se je zbralo po delu v Društvenem domu skoro vse delavstvo papirnice. Shodu je predsedoval g. Pintar, predsednik Zveze papirniškega delavstva. Prvi poročevalec, gosp. Gajšek, centralni tajnik Jugoslovanske strokovne zveze je podrobno orisal položaj v tovarni in obrazložil, da vsi izgledi kažejo, da do te redukcije ne more in ne sme priti, ker družba ni upravičena do redukcij zaradi znižanja carinske tarife na rotacijski papir. V razglasu vidi le manever družbe z ozirom na prihod ministerijalne komisije, katero je odredil minister za socialno politiko dr. Gosar, da pregleda in ugotovi dejanski stan v tovarni. V imenu Jugoslovanske strokovne zveze izjavlja, da bo delavstvo obvaroval redukcije, ker je sam minister za socialno politiko, dr. Gosar, obljubil vso svojo pomoč. — Za njim je govoril naš tajnik, tov. Kravos, ki je obsodil početje družbe, s katerim je delavstvo ravno pred prazniki udarila. Žigosal je sploh navado delodajalcev, ki vsako najmanjšo izgubo hité naprtiti na rame delavstva, kar je tudi nemoralno. Izraža veselje, da se je vevško delavstvo zopet pokazalo solidarno. Zelo se boji, da ne bo delo ministerijalne komisije enako vsem dosedanjim komisijam, kakor n. pr. one iz Trbovelj, ki je prišla iz Beograda reševati rudarje, pa Trbovelj še videla ni. Želi, da bi obljube zastopnika JSZ in ministra za socialno politiko ne ostale samo obljube, temveč bi tudi pomagale delavstvu iz krize. Izjavlja, da bo Narodnostrokovna zveza budno sledila vsem dogodkom v tovarni in energično in solidarno z vsem delavstvom odbila vsak napad na delavske interese.

K besedi se je oglasil še stari delavec g. Jeriha, ki je kot dolgoletni delavski zaupnik pozval delavstvo, naj bo v boju solidarno in neizprosnost, nakar se je sprejela naslednja resolucija:

«Delavstvo papirnice v Vevčah, zbrano na protestnem zboru dne 14. aprila 1927., najodločneje protestira proti nameravam ukrepom Združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode, dokler vladna komisija ni izvršila svoje naloge, to se pravi, ugotovi potrebo ali nepotrebo znižanja carinskih postavk na rotacijski papir. Od vladne komisije pa zahteva, da izvrši svojo nalogo nepristransko in temeljito. Najodločneje pa tudi odklanjamo vsako nepotrebno razburjanje delavstva.» Resolucija je bila soglasno sprejeta in je po sprejetju resolucije zaključil g. Trpin lepo uspeli protestni shod.

★

JESENICE. Na velikonočni pondeljek je priredila tukajšnja podružnica Narodno-strokovne zveze strokovni shod, na katerem je poročal strokovni tajnik tov. Kravos iz Ljubljane. Shodu je predsedoval predsednik podružnice tov. Lojze Frbežar. O delavskem položaju in programu NSZ je obširno in stvarno poročal tajnik tov. Kravos. Pojasnil je težek položaj, v katerem se nahaja delavstvo. Posebno se je dotaknil vprašanja redukcij v tovarnah, ki se pojavlja z vsakim dnem

in v večjih dimenzijah. Edini izhod iz neznosnega položaja, v katerem se nahaja delavstvo, vidi samo v močnih strokovnih organizacijah, katere danes pogrešamo. Poziva vse člane, da se oklenejo svoje strokovne organizacije in ji pridobijo kar največ novih bojnikov. Po govoru tajnika je pozval tov. predsednik, naj se vsi udeležijo prvomajske proslave, ki bo letos na Javorniku. Govorili so še tov. Božič, Globočnik in za napredno delavstvo tov. Janko Ravnik, ki je obljubil, da se bo napredno jeseniško delavstvo pridružil podružnici NSZ. Shod, ki je trajal nad dve uri, je zaključil predsednik tov. Frbežar s ponovnim vabilom, naj se vsi udeležijo prvomajske proslave na Javorniku. — V zadnji številki lista se je v poročilu o pogrebu pok. tov. Cirila Lavsegarja pomotoma izpustilo, da je Osrednji izvrševalni odbor Narodno-socialistične mladine v Ljubljani poklonil na krsto pokojnika, ki je bil podpredsednik O. i. o., krasen venec z narodnim in rdečim trakom. Tudi se je kot drugi na grobu poslovil od pokojnika zastopnik O. i. o. NSM.

SENOVO. Podružnica Narodno-strokovne zveze v Senovem priredi v nedeljo ob 7. uri zvečer v rudniški restavraciji javno predavanje o beli kugi — jetiki. Predavanje bo spremljano po lepem poučnem filmu. Predava podružnični tajnik, rudniški zdravnik tov. dr. Franjo Benedičič. Vstop k predavanju je prost in se zato nadejamo kar največje udeležbe.

PTUJ. Naša podružnica proslavi letos prav slovesno 1. maj. Zjutraj ob 5. uri priredi z mestno godbo budnico po mestu. Na predvečer priredi pa najbrže skioptično predavanje. Dopoldne ob 10. uri se bo vršil shod v dvorani restavracije Wagrاندl. Popoldne od 2. do 3. ure zbirališče na Florjanskem trgu pred mestno hišo, točno ob 3. uri obhod z godbo in praporom na čelu v Rogoznico, kjer bo veselica z godbo, šaljivo pošto in plesom ter raznovrstnim drugim sporedom. Vabimo vsa napredna društva in vso narodnozavedno javnost, da se udeleži te proslave narodnega delavstva v kar največjem številu.

Proslava 1. maja. Še samo en teden nas loči od te naše proslave. Večina podružnic nam je že poslala celoten program proslave, so pa take podružnice, ki tega še niso storile. Da lahko priobčimo vsaj v majski številki «Nove Pravde» prav vse naše proslave s celotnim programom, prosimo vse podružnice, da nam ta program nujno pošljejo. Majske proslave je povsod skrbno pripraviti. One podružnice, ki iz tehničnih razlogov ne morejo proslaviti 1. maja, naj se udeležijo proslav naših bližnjih podružnic. Takoj po končani proslavi nam je poslati poročilo o izvršeni proslavi. Pripravite se povsod za dostojno proslavo 1. maja.

Teden «Nove Pravde». Od 1. pa do 8. maja t. l. bo teden «Nove Pravde». Ta teden moramo porabiti vsi za čim večjo agitacijo za naš list. Za ta teden je razpisano tekmovanje v nabiranju naročnikov. Kdor nabere do 8. maja največ naročnikov, prejme darilo, obstoječe iz zelo lepih knjig. Vsi, ki tekmujejo, morajo poslati nabrane naročnike in naročnino najpozneje do 12. maja. Po tem roku ne pride nihče več v poštev za tekmo. V drugi majevi številki lista objavimo ime onega, ki je dobil največ naročnikov in si tako zaslužil nagrado. Pojdite torej takoj na delo in pridobivajte nove člane. Vsakega člana NSZ dolžnost je, da dobi v majskem tednu «Nove Pravde» vsaj enega novega naročnika. Storitorej vsi svojo dolžnost, da podpremo tako svoj list. — Tajništvo je zadnji okrožnici priložilo tudi inseratni cenik za inserate v «Novi Pravdi». Vsaka podružnica je dolžna poslati vsaj en inserat. Večje podružnice pa naj poskrbijo za čim več inseratov. Zahtevajte od svojih trgovcev,

brivcev, gostilničarjev itd., da inserirajo v našem listu. Kdor podpira nas, tega bomo mi. Kdor hoče naš denar, naj inserira pri nas. Zapomnite si vse one, ki vas odslovijo brez inserata. Taki gotovo ne reflektirajo na vas. Tudi radi inseratov vsi na delo. Tekmujmo tudi tu. — Na delo vsi za «Novo Pravdo».

Vsem podružnicam. Ta teden smo poslali vsem podružnicam zadnji dopis radi proslave 1. maja. V njem smo navedli tudi govornika, katerega je Izvrševalni odbor določil za posamezne podružnice. Podružnice naj se strogo drže danih navodil.

Dopisi.

SLOVENJGRAD. Le malo se sliši novic iz našega obmejnega mesta, akoravno imamo dnevno kaj novega. Pri nas se komaj novost porodi, že leti na vse strani. Predzadnja številka «N. P.» je sicer priobčila nekaj o ponašanju posameznikov, a bo težko nadaljevati, posebno pri strogemu obrtniku, katerega je «N. P.» omenila, ker ne bo njen dopisnik mogel več pokukati v njegovo delavnico. Zazidal jo je s kitajskim zidom in prepovedoval učencem raznašati kakršnekoli si bodi dohodke skozi vrata delavnice. Pa bomo vseeno včasih pokukali in kaj sporočili. — Letos poteče triletno delovanje našega občinskega zastopa. Na nove volitve se pridno pripravljamo. Posebno pridni so klerikalci s tukajšnjimi Nemci. Vse dni si belijo glavo, koga bodo poslali kot dobrega gospodarja v občino. Napravili so sklep, da bodo v bodoče volili v občinski odbor samo dobro situirane hišne lastnike, da se ja ne bi nikdar več dovolilo zidanje stanovanjske hiše, kot je bil sedaj primer v občinskem zastopu. Tudi proti stanovanjskemu zakonu so klerikalci. Delavci in nameščenci samo gledamo njih početje klerikalcev in se pripravljamo, kako bomo ob času volitev obračunali s črno reakcijo. Stavbeno gibanje je tudi pri nas postalo živahnije. Kakor vse kaže, se mesto razširja proti postajališču, kjer se že zida prav lična vila, namerava pa se baje zidati tudi stanovanjska hiša mestne občine. — Kakor čujemo, se ustanovi, odnosno se je že ustanovilo novo pevsko društvo z mešanim zborom, ki ima svoje društvene prostore v hotelu Sch. Z vajami so že pričeli in se sedaj pripravljajo samo radi društvene himne. Eni hočejo za himno «Die Wacht am Rhein», drugi pa ono narodno «Prav lušno je po zim». Najbrže bo za himno proglašena prva, ker se zanjo poteguje nežni spol. Pri prvem poskusu sicer ta himna ni dosegla zaželenega uspeha iz neznanega nam vzroka, pa se nadejajo, da bo drugič bolje. — Vreme smo imeli v zadnjem času prav krasno. Na Jožefovo je skupina tukajšnjih turistov pod vodstvom g. nadpoštara Eileca in g. Kvasa obiskala goro Urško. Koča se je nahajala v zametih, snega je bilo še za približno 1:50 metra. — No, vidite, da je pri nas vedno dovolj novic, četudi jih pozno prinašamo. Pa bomo odslej pridnejši in se bomo večkrat oglasili.

JESENICE-SAVA. V tukajšnji tovarni se je pripetila velika nesreča. V oddelku valjarne se je zlomila ost ter so se potrgali vijaki, tako da bo trajalo popravilo 2 do 3 mesece. Da nesreča ni bila še večja, gre vsa zahvala in priznanje delavcu, ki je zaposlen v turbini in ki je v nevarnosti za lastno življenje ustavil tok, sicer bi bila nesreča lahko milijonska. Radovedni smo, da li bo podjetje priznalo to požrtvovalnost in zaslugo vestnemu delavcu, ki je tvegval življenje v prid podjetju. Tega bi ne storil nihče izmed gospodov KID, zato pa je njih dolžnost, da tako izredno požrtvovalnost posebej in obilno poplačajo. — Zadnjič enkrat smo omenili, da se v tovarnah KID dobro obratuje, danes to ponovno ugotavljamo, ker se je v vseh večjih obratih delalo tudi na velikonočni pondeljek.

JAVORNIK. Tukajšnje delavstvo je različnih naziranj. Največji kričarji so klerikalci, posebno so to bili sedaj v zadnjem času, ko so imeli svoje zastopnike v vladi. Pred kratkim so imeli društven shod, na katerega so zbornali vzlic temu, da so bili v vladi, 27 ljudi z župnikom vred. Govornik, ki je bil iz Ljubljane, jim je predočeval vse tako rožnato, da so se jim lica veselja kar žarela. Govornik je obljubljal, da se bo pod vlado Gosarja cedil med in mleko, seveda če bo delavstvo «pametno» in podpiralo edinozveličavno klerikalno stranko. No in delavstvo, ki je slepo verjelo tem lepim obljubam, je bilo čez par dni razočarano. Redukcije državnih uslužbencev, znižavanje mezd itd., vse to je sledilo klerikalnim obljubam o dobrotah, ki jih bo delila radikalno-klerikalna vlada. No, hvala Bogu, mi kar nas je treznomislečih, nismo nikoli verjeli klerikalcem in tudi na tem shodu nismo vsega verjeli. Pa smo imeli prav. Na veliko nedeljo, ko smo drugi praznovali lepi praznik Kristusovega vsta-

jenja, so naši javorniški klerikalci imeli z drugimi vred veliki petek. Tako klavnih jih še nismo videli. No, ja, pa kaj bi ne bili žalostni. Toliko Gosarjevih obljub, pa gre v nič. Ti preklicani radikali, kaj so napravili. Pa o žalostnih dneh naših klerikalnih tovarišev prihodnjič kaj več. — V tukajšnji tovarni se je na veliki petek težko ponesrečil delavec Tomaž Smolej. Pri povlačenju pločevine ga je tako vrglo, da mu je zlomilo nekaj reber ter roko. Prepeljali so ga v tovarniško bolnico. — Na 1. maj priredi napredno delavstvo Jesenic, Javornika in vse bližnje okolice majski shod na Javorniku. Vršil se bo ob pol 10. uri dopoldne v sokolski telovadnici. Vsi napredni delavci na ta shod! — V nedeljo 9. maja se vrši velika sokolska tombola na lastnem stavbišču. Čisti dobiček je namenjen graditvi Sokolskega doma. Vrednost dobitkov znaša 30.000 Din. Podpirajmo to važno akcijo našega Sokola in kupimo karte. Delavci, sezite po tombolskih kartah našega Sokola.

Tedenske vesti.

* **Poljaki bodo obiskali Jugoslavijo.** Poljsko ministrstvo trgovine sporoča, da bo prišla v začetku meseca maja v Jugoslavijo večja skupina Poljakov, ki hočejo okrepiti gospodarske stike med obema državama. Ta obisk Poljakov že vnaprej toplo pozdravljamo in smo prepričani, da bo rodil obilo koristnih plodov za obe strani, posebno še, ker bo odšla tudi jugoslovenska skupina koncem tega meseca v isto svrhu na Poljsko. Obisk Poljakov je napovedan tudi za Ljubljano, Bled in druga letovišča.

* **Italijanske priprave na naši meji.** V obmejnih krajih Julijske Krajine so se posadke italijanskih miličnikov zadnje dni zopet zelo okrepile. Grade se nove čuvajnice in popravljajo ceste. Ob meji se opaža tudi mnogo sumljivih ljudi, ki očitno vohunijo. Italijani še torej vedno rožljajo z orožjem.

* **Gibanje za zблиžanje z Jugoslavijo med Bolgari.** Kakor poročajo, se je začelo tudi med bolgarskimi oficirji širiti gibanje za zблиžanje med Bolgari in Jugoslovenci. Na čelu tega gibanja sta generala Vazov in Gučkov. Imenovana generala sta imela v zadnjem času več predavanj, v katerih sta razpravljala o jugoslovensko-bolgarskem zблиžanju in dokazovala, da je to zблиžanje v korist obeh narodov, predvsem pa bolgarskega. Teh predavanj se je večinoma udeleževala mladina, ki je živahno odobraval izvajanja obeh generalov. Značilno je, da sofijsko časopisje prav malo ali nič ne piše o predavanjih generalov Gučkova in Vazova.

* **Sneg na veliko noč.** Na veliko noč dopoldne smo menda povsod po Sloveniji bili deležni malo snega, to se pravi samo nekaj kosmatink, ki so se na tleh takoj stajale, dasi je bilo prav mrzlo vreme. Baš oba praznika nas je letos zelo zeblo, naslednji dnevi pa so že postali toplejši. Kakor poročajo listi, je bila letošnja velika noč prav mrzla po vsej Evropi in celo v Severni Afriki. Na Jadranskem morju je divjal strahovit vihar, ki je na Sušaku napravil mnogo škode. V okolici Sušaka je zapadel sneg. Hudi viharji so razsajali tudi v Macedoniji, Italiji in Franciji.

* **Polovična voznina za posetnike in razstavljalce letošnje prireditve Ljubljanskega velesejma,** ki se bo vršila od 2. do 11. julija, je dovoljena. Ugodnost velja za vse vlake razen za simplonsko-orijski ekspres. Posetnikom ne bo treba dajati kakor doslej žigosati velesejskih legitimacij na domači postaji, kar je velika olajšava. Posetnik bo sedaj lahko kupil legitimacijo šele v Ljubljani in se bo lahko brez žiga domače postaje vozil v svoj kraj. Samo mora biti legitimacija potrjena od velesejma, da je dotičnik velesejem v resnici obiskal. Vozni listek, ki ga kupi posetnik pri odhodu v Ljubljano, mu v zvezi s

tako potrjeno velesejsko legitimacijo daje pravico do brezplačnega povratka. Za prevoz razstavnega blaga se plača v Ljubljano cela pristojbina in se blago odpremi potem brezplačno nazaj na sedež razstavljalca. Iste ugodnosti so dovoljene za vse parnike Rečne plovbe v Beogradu.

* **Naše papirniško delavstvo v krizi.** Zato, da so klerikalci dobili velikega župana v Ljubljani in Mariboru, da so premestili učitelje in uradnike in da je v Ljubljani še vedno komisar, so klerikalci pozabili na koristi svojih volilcev, o katerih itak vedo, da so njihovi, pa tudi če bi jim streho nad glavo zažgali. Ker so se preveč brigali za to, koga bodo premestili ali reducirali, niso imeli časa se brigati za važnejše stvari. Tako so popolnoma pozabili tudi na papirniško delavstvo, ki je danes v nevarnosti, da bo vrženo na cesto, zato, ker so klerikalci dopustili, da se je uvozna carina na rotacijski papir znižala od enajst zlatih dinarjev na — en zlat dinar! Res je, da prevelika zaščita domače industrije rodi dostikrat slabe posledice in da je zato dostikrat koristno pripustiti tujo konkurenco, toda vse mora biti premišljeno in tako urejeno, da ne pride v nevarnost delavec, da ne plača on sam celega računa. Kako je bilo? Vlada je predlagala znižanje carine na 5 srebrnih (papirnatih) dinarjev. Klerikalci so predlagali zvišanje na osem. Vlada je to sprejela, pač pa je rekla, da je to nerodno preračunavati v zlate dinarje, zato so se zjedini na tem, da se zviša na enajst dinarjev. To so klerikalci slavili kot svoj uspeh. Niso se pri svoji površnosti zavedali, da je ta uspeh velik neuspeh in da so bili temeljito poognjeni. Opazili namreč niso, da so mišljeni le papirnatih dinarji in enajst papirnatih dinarjev odgovarja točno enemu zlatemu dinarju, tako, da je carina s pristankom, po zaslugi in intervenciji klerikalcev znižana od enajst na en zlat dinar. Naravno, da naše papirnice te tuje konkurence ne bodo prenesle. Ako pa so klerikalci vedeli, da je carina dejansko tako strašno znižana, potem bi pa morali podvzeti korake, da naše papirnice vzdrže tujo konkurenco in da ne smejo iz tega razloga delavstva odpustiti. Papirniško delavstvo naj si o taki «socijalni» politiki napravi samo sodbo.

* **Laška pivovarna čaka odrešenja.** Iz Laškega pišejo: Tukajšnja pivovarna čaka, da se je bo kdo usmilil, delavstvo pa strada na cesti. Ali ni mogoče dobiti podjetnikov, ki bi v teh prostorih začeli kakšno drugo industrijo?

* **Za 160 km krajša pot iz Ljubljane na Sušak** je nastala zaradi avtomobilske zveze iz Kočevja skozi Brod na Kolpi v Delnice. Avtobus odpelje opoldne iz Kočevja in pride v Delnice ob 16. uri. Iz Delnic odhaja ob 1/2 6. uri zjutraj in prihaja v

Kočevje ob 1/2 9. uri. Cene so nizke, in sicer za kilometer po 1 Din, odnosno po 150 Din na 12 km dolgem hrvatskem delu.

* **Poziv usmiljenim sreem.** Uboga žena iz Uršnih sel ima zdravo nezakonsko hčerko, ki je sedaj stara 8 mesecev. Sirota mati otroka ne more preživljati in se obrača na usmiljena srca z milo prošnjo: kdo vzame njeno dete za svoje? Za pojasnila se je obrniti na krajevno organizacijo SDS v Uršnih selih, pošta Semič.

* **Velik požar** je opustošil na veliko noč gozdove med Savo pri Litiji in Zagorjem. Okoliška gasilna društva so imela zaradi močnega vetra izredno težko delo, a njihovi veliki požrtvovalnosti in sodelovanju drugega prebivalstva se je posrečilo požar omejit in zadušiti.

* **Železniška nesreča med Zalogom in Lazami.** Na progi med Zalogom in Lazami se je pripetila strahovita nesreča, katere žrtev je postal 28letni železniški zavirač Josip Zavrl iz Laz. Zavrl je bil v nedeljo zvečer v službi na zaloški postaji. Po službi se je nekaj časa zamudil v Zalogu med znanci, na kar je ponoči odšel po progi proti domu. Okrog 5. zjutraj je opazil progovni obhodnik, ki kontrolira progo, da leži med Zalogom in Lazami ob tiru pod kolenom odrezana človeška noga. Nekaj metrov naprej je naletel še na truplo, v katerem je spoznal tovariša Zavrla. Truplo je bilo strahovito razmesarjeno. Pod kolenom sta bili odrezani obe nogi, vrhu tega pa je bilo še polno drugih težkih poškodb.

* **Nalezljive bolezni v ljubljanski oblasti.** Od 1. do 7. t. m. je bilo v ljubljanski oblasti 16 primerov škrlatinke, 80 ošpic, 14 davice, 18 dušljivega kašlja, 3 tifuznih bolezni, 3 šena in 171 primerov španske bolezni.

* **Vlom v župnišče.** V noči od 13. na 14. t. m. so roparji posetili župnišče v Razborju pri Loki ter odnesli več stvari. Bili so celo tako predrzni, da so streljali na kuharico, ki je klicala na pomoč. Dne 14. t. m. se je orožniški patrulji posrečilo na postaji na Bregu izslediti dva zločinca v osehah Mihaela Duhandžije in Ladislava Kalamica, ki sta že priznala svoje dejanje in izdala tudi tri tovariše, ki so jih aretirali v Zagrebu.

* **Skupen samomor dveh deklic.** V Skoplju sta šli skupno v prostovoljno smrt dve mladi deklici, štirinajstletni prijateljici Nadežda Tasičeva in Petronka Jakovljevičeva. Zvečer po končanem delu sta se kakor običajno podali na sprehod ob Vardaru. Na železnem mostu sta se po kratkem razgovoru naglo sezuli in skupno skočili v Vardar. Ker je voda tam precej globoka in deroča, so ju valovi naglo zagnili in vlekli s seboj. Na mostu se je kmalu zbrala velika množica ljudstva, toda trupel ni bilo več na spregled. Šele naslednje jutro so valovi vrgli Petronko pri nekem mlinu na kopno. Truplo druge mlade samomortke pa je še vedno skrito v Vardarju. Vzrok samomora je neznan.

* **Samomor zaradi izgubljene pravde.** V mariborsko bolnico so pripeljali od Sv. Jurja ob Pesnici posestnika Ivana Mesariča, ki si je prestrelil možgane. Mesarič je zaradi tega, ker je izgubil neko pravdo, obupal nad svojim življenjem in si ga hotel končati.

* **Vlom v blagajno v pisarni javne bolnice v Celju.** V noči od petka na soboto so neznani storilci vlomili v pisarno javne bolnice v Celju. Tam so izrezali steno blagajne na dveh mestih. Sreča pa jim ni bila mila in v blagajni so dobili samo okrog 762 dinarjev. Iz jeze menda, ker se jim trud ni preveč izplačal, so vlomilci papirje in druge stvari kar križem razmetali po pisarni.

* **Konj mu izbil oko.** 35letni sin kočarja Simon Maček iz Podhoma pri Gorjah je na veliko sredo vozil iz gozda les. Proti večeru se mu je voz zadril globoko v zemljo, tako da se je ustavil in ga konji niso mogli izvleči iz zemlje. Hotel je pri prednjem kolesu nekoliko pomagati. Ko se je sklonil, ga je konj udaril po obrazu in mu s kopitom izbil levo oko, a močno ranil tudi desno.

Pogovor o tem in onem.

Najvažnejše rastline, ki dajejo človeku vsakdanjo hrano.

Človek si je izbral iz rastlinstva, kar ga hrani in živi, krepí in poživilja, kar prija njegovemu okusu in ga razveseljuje.

A le malo darov, ki jih daje narava človeku, je takih, da jih lahko uživa v prvotnem, naravnem stanju; večino je človek napravil užito s tem, da jo je gojil. Tako je na primer divja banana neokusna, gojena, domača banana pa je ena najvažnejših redilnih rastlin v vročih krajih. Ko so prišli Rimljani v srednjo Evropo, so našli tam le lesnike, divje hruške in divje črešnje. Danes pa imamo v teh krajih nebroj raznih vrst okusnega sadja.

Tako vidimo, da je rastline ustvaril šele človek s pridnim delom, ko jih je stoletja in stoletja gojil. Krompir se je le z gojenjem tako spremenil, da poznamo danes nad 600 vrst; ta uspeva v tem kraju bolje, druga v drugem kraju.

Od vseh proizvodov, ki nam jih daje rastlinstvo, so najvažnejše redilne rastline.

Za vsakdanji kruh se trudi in peha mlado in staro; ne sme manjkati na bogatinovi mizi kakor tudi ne na siromakovih.

Vsak del sveta, vsak pas zemlje, skoro vsak narod goji značilne sadeže, iz katerih si napravlja kruh.

Najvažnejše v pokrajinah z zmernim podnebjem, kakor so naši kraji, je žito, pod katerim razumemo pšenico, rž, turščico, oves in ječmen; med temi je pšenica najdragocenejša. Zedinjene severnoameriške države so na prvem mestu v pridelavi pšenice. Na jako visokem mestu je tudi Rusija. Pa tudi v naši državi se pridelava več žita, kakor ga rabimo sami, tako da ga lahko izvažamo.

Zedinjene države pa pridelajo tudi velikanske množine turščice, ki jo uporabljajo za kruh in za pitje klavne živine.

V Evropi sejejo za kruh največ rži; Rusija je bila pred vojno v tem pogledu na prvem mestu.

Ječmena in ovsu porabimo manj za kruh. Oves nam je dragocen kot piča za konje, ječmenu pa raste veljava zlasti z množično se produkcijo piva.

Za več kot četrtino vsega človeštva, zlasti za Indijo in vzhodno Azijo, je riž vsakdanja hrana, čeprav ni tako redilen kakor pšenica. Na Kitajskem je to najvažnejše žito; davek se plačuje z rižem, tudi nekaj plače vojakom in uradnikom. Ob slabi letini riža zavladala tam lakota. Ker pojemo tudi v Evropi mnogo riža, se ga zelo mnogo uvaža; naš del zemlje daje malo riža, le severna Italija ga pridelava nekoliko več.

Od mnogih vrst palm sta datelnova in kokosova palma najvažnejši redilni rastlini vročih pokrajin. Datelnova palma raste zlasti v severni Afriki ter v puščavi Afrike in Arabije. Eno samo tako drevo preživi celo rodobino.

Od vseh palm je najkoristnejša kokosova palma, ki raste zlasti na vzhodnoindijskem otočju. Tako cenijo na primer, da raste na otoku Ceylonu 50 milijonov, na Javi pa 80 milijonov palm.

Palmo porabijo prav vso. Razen sada se uporablja les, vlakna skorje, iz katerih delajo na primer vrvi, sok, ki daje neko vrsto vina, listje, iz katerega izdelujejo košare, klobuke itd., iz pečk kokosove palme stiskajo olje. Iz povedanega je razvidno, kako koristno je to drevo.

Najvažnejši dar, ki ga je dobil stari svet iz Amerike, je krompir. Človek je napravil iz divje rastline silno dragoceno redilno rastlino, ki se je kmalu razširila skoro po vseh delih zemlje; jedo jo v koči siromaka in v palači bogatina. Krompir pa ima pred vsemi drugimi redilnimi snovmi to prednost, da raste skoro v vsakih tleh. Med vsemi deželami pridelava Nemčija največ krompirja.

Kralj Matjaž.

(Koroška.)

Pripovedke o kralju Matjažu, ki bo nekoč rešil naš rod, so razširjene povsod med Slovenci. Korošci vedo povedati nekako takole:

Kralj Matjaž je bil nekoč tudi koroški kralj. Zaradi njegove mogočnosti je vojvode sosednih dežel popadla zavist, pa so se združili in se jeli vojskovati z njim. Kralj Matjaž se je hrabro bojeval, a končno se je z ostanki svoje vojske le moral umakniti na Peco, kroginkrog obdan od sovražnikov. Bil je v hudi stiski, ko se nenadoma odpre gora in ga z njegovimi vred sprejme pod svoje okrilje. Tam s svojo črno vojsko biva kralj Matjaž še dandanašnji.

Sredi gore stoji kamenita miza, za mizo pa sedi kralj kakor da je okamenel. Le vsako noč, ko odbije ura polnoči, začne brusiti svoj bridki meč in vsa črna vojska ga brusi z njim vred. Ob eni se spet vse pomiri in zaspi. To se ponavlja noč za nočjo in se bo ponavljalo dotlej, dokler ne zraste Matjaževa brada trikrat okrog mize. Tedaj se kralj Matjaž s svojo črno vojsko popolnoma predrami, pride izpod gore in zbere svoje pod košato lipo. Takrat se vname strašen boj.

Mlado in staro bo hitelo pod zastavo kralja Matjaža s tako naglico, da bo vsak pridiral, kakor ga bo baš zalotilo. Tako se bo zbralo toliko vojščakov, da vojna ne bo trajala dalje nego je treba časa, da človek sne hleb kruha. Komur pade tretji hleb iz rok, ga potolažijo drugi: «Pusti, brate, ne pobiraj, saj imaš dva hleba dovolj!» V tem strašnem boju izgubi kralj Matjaž vso vojsko, le sedem mu jih še ostane. S temi sedmimi pa bo premagal ves svet.

Redki so tisti, ki jim je dano zaznati za pot do kralja Matjaža. Nekoč jo je zapazil kovač, ki je nabiral drva po gozdu pod Peco. Ko je zagledal votlino, je brez bojazni zlezal noter. Ogledal je vso črno vojsko kralja Matjaža in je prišel celo do mize, za katero spi sam kralj. Pred mizo leži vse polno zlata in srebra. Kovač je vzel, kar je mogel nesti, pa je imel toliko, da mu vse žive dni ni bilo treba trpeti pomanjkanja.

No, prišel bo čas, da bo cesarju (v pravljici je mišljen avstrijski cesar, ki se mu je nazadnje res zgodilo po besedah pravljice) ostalo samo še toliko vojniki, kolikor se jih lahko senči v senci ene same lipe. Tedaj se dvigne kralj Matjaž s svojo vojsko in premaga ves svet...

Ivan Albrecht.

Čarovnije indijskih menihov.

Indijski fakirji, ki so po naših pojmihi nekaki menihi, spokorniki in svetniki v eni osebi, so znani po svojih zagonetnih čarovnijah, ki so morda včasih sleparske, nekaj pa imajo vendar vedno na sebi. Poslušajte torej, kako opisuje čudeže fakirjev neki poznavalec indijskega naroda.

Najbolj zagonetno delo izvršujejo fakirji brez dvoma tedaj, ko se dajo žive pokopati, da na ta način povečajo slovesnost praznikov indijskega naroda. Enkrat na leto izvršijo sveti spokorniki to nevarno dejanje na čast bogov. Svetnika pokopljejo pet dni v pekoči pesek svete reke in po petih dneh vstane možak zopet živ! Fakir je navadno suhljat mož z otožnim obrazom. S skrižanimi nogami sedi na pesku in se opira na palico pod pazduho. Roke drži sklenjene k molitvi na prsih. Oči strme negibno in topo na množico, ki ga obkroža. Poleg njega je skodelica mleka, pred njim pa je izkopen grob, v katerega ga pokopljejo. Lase ima namazane z mastjo. Obleko tvori le dolga srajca, telo je pokrito s pepelom. Po kratkih požirkih mleka se pogloblja v vedno večjo zamaknjenost. Fakir začne globoko dihati. Telo obvlada potom posebnega načina dihanja.

Tudi običajni Indijec, ki se ne izdaja za svetnika, pozna ta način dihanja, s katerim je mogoče voditi bitje srca in krvni obtok na način, ki zadivi Evropeca. Indijci izvršujejo te dihalne vaje vsako jutro, ko se pogrezajo v svoja verska razmišljanja. Oni verujejo, da pridobe s tem na zdravju in na notranji zbranosti.

Poklicni svetnik doseže v tej umetnosti takšno popolnost, da lahko izloči življenjsko delovanje. Med dihanjem postaja obvladovanje telesa vedno sigurnejše. Odmori med poedinimi srčnimi udarci postajajo vedno večji. Fakir diha vedno počasneje, vedno mirneje in redkeje. Popoldne že nič več ne čuti njegovega dihanja. Nalahko zdrči v peščeni grob, telo se zlekne, mišičevje se strdi. Fakir postane kakor mrtev.

V tem položaju ostane fakir dotlej, dokler ne zaide solnce. Takrat pristopita k fakirju dva duhovnika, potipata žilo in srce ter opazujeta njegove ustnice. Srce ne bije več. Dihanje je nehalo. Na telo nasujejo peska, le glava in usta so odkrita. Na ustnice polože malo ruto, nakar zasujejo tudi glavo. Straža štirih mož se vsede okoli groba. Njim se pridružijo tudi radovednejši iz ljudstva.

Vsako sleparstvo je baje izključeno. Svetnik tudi odkloni sleparstvo, ker je ob svojem bogoslužnem delu globoko prepričan. Tako leži cele štiri dni. Na peti dan opoldne odkrijejo grob. Telo leži v istem položaju kakor so ga položili v grob. Prebujenje se mora izvršiti z največjo opreznostjo. Truplo položijo nalahno iz groba in ga lahko drgnejo na prsih, na grlu in nad srcem. Kri začne zopet krožiti, ustnice se premaknejo in končno se otvorijo oči. Svetnik je zelo šibek. Navadno ga prepeljejo v bolnico, kjer ga morajo na poseben način hraniti in negovati, dokler ne pride popolnoma k sebi in ne doseže svoje prvotne čvrstosti.

Priporočajte in širite „NOVO PRAVDO“!

Samo kratek čas!

Poizkušajte uporabljati za negovanje celega telesa pravi Fellerjev blagodišeči „Elsafluid“ in zvedeli boste, česa je do sedaj manjkalo v Vaši hiši. Za glavo, za pleča, za roke, za noge, za oči, za zobe, za vrat, za mišice, za živce, za vse dele človeškega telesa se je izkazalo koristnim dnevno umivanje, drgnjenje, grgranje s pravim Fellerjevim Elsafluidom že od časa naših dedov in upravičuje njegov glas kot zaupljivega ublažitelja bolečin in kosmetikuma. Za zunanjo in znotraj močnejši in izdatnejši kot francosko žganje.

Zahtevajte za poizkus v lekarnah in odgovarjajočih prodajalnih izrečno „Fellerjev pravi Elsafluid“, v polzkusnih steklenicah po 6 Din, v dvojnatih steklenicah po 9 Din, ali specialnih steklenicah po 26 Din. Po ošti pride tem cenejši, čim več se naroči naenkrat; z zavojnico in poštnino vred stane:

9 polzkusnih ali 6 dvojnatih ali 2 specialni stekl.	61 Din
27 " " 18 " " 6 " "	133 "
54 " " 36 " " 12 " "	250 "

Naročila nasloviti razločno takole:

EUGEN V. FELLER

lekarnar v STUBICI DONJI

Elsatrg št. 241 (Hrvatska).

Tajinstveni morilec deklet. (Nadaljevanje.)

«Izborni, izvrstni, gospodična Hopkins,» pohvali deklico. «Če si izberete majhen program takih pesmi ter jih boste ravno tako z občutkom prednašali kot to pesmico, potem ne bo nobenih težav, da si jih priučite za nastop na odru. Ali znate še več takih pesmi peti?»

Maud plaho pritrdi in pove še celo vrsto narodnih pesmi, katere si ravnateljica takoj zabeleži.

«Bravo, izborni,» reče čez nekaj časa, «nekaj teh pesmi najdete že tukaj med notami, druge bom pa takoj nakupila. V nekaj dnevih morete že javno nastopiti kot pevka.»

Javno! Beseda ne obeta nič dobrega. Maud ima občutek nepopisljive bojazni. Javno naj nastopi na odru? Toda zaradi Willyja mora doprinesiti tudi to žrtev!

Medtem se je pevka skušnja nadaljevala. Maud se je zopet usedla na stol. Poleg nje je sedla še ena zelo mlada deklica, ki je novo kolegino tu pa tam skrivoma motrila s svojimi očmi. Pa tudi gospe ravnateljice ni izpustila z vidika. Pazljivo je opazovala, po kretnjah sodeč, dokaj oster nastop med ravnateljico in eno svojih koleginj, ki je prepozno prišla k skušnji.

Nenadoma pa se nagne k Maudi.

«Gospodična Hopkins!»

Maud nekoliko osupne.

«Če bi imela vaš glas, ne bi bila tukaj. Ali res niste mogli drugje dobiti službe?»

Maud jo začudeno gleda.

«Nisem pevka po poklicu,» odvrne Maud tiho, «pred nekaj tedni sem še delala v tovarni.»

«A tako!» se začudi tovarišica ter se plašno ozira h gospej Miller, pred katero ima dozdevno precejšen strah.

«Ali ste pogodbo že — — —»

Deklici namah zastane beseda, kajti gospa Miller se je tisti hip obrnila. Iz oči ji odseva srep, grozeč pogled, zdi se, kot da bi bila razumela tiho izgovorjene besede.

Na Mauda je napravilo vprašanje glede pogodbe, ki ga pa tovarišica ni dokončala, zelo čuden vtis. Kaj naj pomeni to? Kaj je hotela reči glede pogodbe? Ali morda vsebuje nekaj, kar bi ji moglo povzročiti neprijetnosti?

Vendar pa Maud zle slutnje, ki so jih povzročile v njenem srcu besede nove tovarišice, hitro prežene, čim se spomni, da je tovarišica pohvalila njen glas ter ji dala razumeti, da bi s takim glasom lahko dobila boljše mesto. Da, le tako si je mogoče tolmačiti pomen njenih besed. S pogodbo se je zavezala za dobo treh mesecev in njena tovarišica je dala pač le izraza svojemu začudenju, da ni Maud s svojim glasom iskala mesta pri bolj odličnem varijeteju. Za nadaljnje razmišljanje Maud ni imela časa, kajti gospa ravnateljica ji je ravnokar s sladko smehljajočim obrazom izročila pravcato kopo not z opazko, da naj si sama poišče iz njih znane ji melodije.

Medtem se je seveda tako zvana «skušnja» nadaljevala. Pevke so prednašale več ali manj mehnično priučene pesmice, po večini dokaj dvomljive vsebine, ter se skrivaj pomenljivo pogledovale, ne da bi se dosti menile za jezne poglede gospe Miller.

Maud je ta čas marljivo pregledovala note. Našla je razne pesmice, katere je že pogosto pela, ter jih polagala na stran, tako da se je nazadnje nakopičilo lepo število takih pesmic.

Slednjič je bila skušnja pri kraju. Pevke so z razposajenim smejanjem in glasnim govorjenjem odšle iz dvorane, dočim je po končani skušnji takoj pristopila ravnateljica k Maudi. Videti je, da ji nikakor ne bi bilo po godu, da bi se njena nova žrtev поблиže seznanila s svojimi tovarišicami.

Ravnateljica odvede Mauda znova v sobo za garderobo.

Z vašimi zmoglostmi sem jako zadovoljna, gospodična,» pohvali Mauda. «V kratkem času se boste izobrazili za prav odlično pevko. Zaenkrat obdržite le ta štiri oblačila ter pridite zopet danes zvečer ob šestih.

Četudi za sedaj še ne boste nastopili na odru, je vendar potrebno, da ste v družbi svojih novih tovarišic, kajti ni mi ostalo neopaženo, da ste še nekoliko bojazljivi, zato se morate predvsem privaditi publike, ki obiskuje naše predstave.»

Maud si ne upa ugovarjati. Vsa srečna je zopet, ko si more zopet obleči svojo preprosto obleko. Zdi se ji kot bi se ji odvalil težak kamen s srca, ko stopi zopet na cesto ter zagleda znano ji zimsko okolico. Maud si je vsekakor v svoji novi službi marsikaj težje predstavljala kot je bilo v resnici. Kljub temu pa se ne more ubraniti zle slutnje, da ji vendar preti tukaj strašna nevarnost, ki je pa nikakor ne more doumeti. Odločila se je, da materi zaenkrat nič ne omeni o svojih vznemirjajočih slutnjah, saj se je hotela žrtvovati za svojega brata, da ga ohrani pri življenju. Zdravnik je nasvetoval, da je potrebna bratu dobra postrežba, predvsem pa prememba zraka. Za vse to je pa vendar treba denarja. Zaradi tega ji ne preostaja drugega, da nastopa kot pevka ter se obleče v kostime, ki njeno sramežljivost in nedolžnost v taki meri žalijo.

Ljubezen zveste sestre premaga vse druge pomisleke. Zato se je Maud odločila za grenek kruh v varijeteju vse dotlej, dokler ne izjavi zdravnik, da je bolehn brat rešen. Potem šele hoče uboga deklica poiskati drugo, vsekakor pa pošteno službo, četudi z manjšim zaslužkom.

Iščite lopova — moram ga dobiti!

Podmornica se je zopet zasedla v svojem starem pristanišču. Zdi se, da smatra zagonetni mož svojo nalogo v Chelziji za končano. Toda zelo bi se motil, kdor bi to mislil, kajti le mož s krinko se je z moštvom podmornice vrnil v svojo hišo na zapadnem obrežju. Njegovi ljudje so pod Billovim in Jimovim vodstvom tudi še sedaj ostali v tovarniškem predmestju.

Naslednjega dne, ko se je vrnil stari Wilms zopet v London, je Bill potrkal na vrata njegovega stanovanja. Po kratkem razgovoru s starim Wilmsom ga čez dobre četrte ure že vidimo v sobi tajinstvenega moža, ki ga je očitno že pričakoval. Billu je na obrazu čitati, da je zelo slabe volje. Izraz njegovega obraza vznemiri celo tajinstvenega moža, znanega po svoji brezmejni hladnokrvnosti.

«Nič našel?» vpraša kratko in nekam osorno.

«Ne, vaša milost,» odvrne Bill v vidni zadregi.

«Ravno tako se mi zdi, kot da bi se znal lep patron napraviti nevidnega.»

Mož s krinko se trpko in porogljivo nasmehne.

«Bill, kaj naj pomeni to? Ti, moj najboljši poizvedovalec, se pustiš potegniti od takega pustolovca?»

Bill povesi glavo.

«Vaša milost, vi veste vendar, da vse storim, kar je sploh mogoče. Toda London je večmilijonsko mesto, in lopov, ki je zapeljal Lizo Kraus, se ni več pojavil v Chelzeji.»

«Toda ti ga vendar dobro poznaš?»

«Seveda, vaša milost. Pa še več, uspelo mi je cela, da sem od matere zapeljane deklice dobil z izmišljeno pretvezo sliko tega pustolovca. Tukaj jo imam!»

Mož s krinko vzame sliko, ki jo je Bill izvil iz žepa.

«Dobro, Bill, vem, da vse storiš, kar je le mogoče. Vsekakor mora pa vaše iskanje pokazati tudi uspeh, tega lopova hočem kaznovati, ta satan v človeški podobi ima že toliko zločinov na vesti, da moram njegovemu zločinskemu delovanju pod vsakim pogojem enkrat za vselej napraviti konec.»

Bill se prikloni, rekoč:

«Vse se bo zgodilo, kar je v moji moči, preje ne bom miroval.»

«Iščite ga tudi v starem delu mesta, kjer se itak lahko neovirano gibljete v javnih lokalih, predvsem v raznih zabaviščih. Tega moža moram dobiti v pest!» Bill prikloni.

«Kaj se je sicer še pripetilo?» vpraša mož s krinko še dokaj mirno, dasi komaj prikriva svoje razburjenje.

«Stari Wilms se je zopet vrnil s svojega potovanja. V nekaj dnevih namerava za vedno ostaviti London.»

(Dalje prihodnjič.)

Zabavni kotiček.

Maloruska prislovica.

Ako si siromak zakolje kokoš, je to znamenje, da je ali on bolan ali pa je bila kokoš bolna.

Tat: «Oha, jaz nisem ničesar kupil.»

Veliko naročilo.

Hotelir je pisal vinarski zadrugi v Kurji vasi: «Pošljite mi takoj deset zabojev butiljk letnika 1917. Janez Trebušnik, hotelir v Žabji vasi.»

Takoj pod podpis pa je pripisal: «Pravkar je prišla moja žena iz kleti ter povedala, da imamo še dovolj butiljk. Torej jih ni treba pošiljati.»

Tajnost.

Žena bi zelo rada zvedela od svojega moža neko tajnost, katero je zelo skrival pred njo.

Na dolga prigovarjanja je menil mož: «Ali znaš molčati?»

Žena: «Kakor grob.»

Mož: «Dobro, potem molči in ne vprašaj več!»

Pri skušnji.

Mala hčerka je delala skušnjo za klavir in jo je mati vprašala: «Kako pa se piše profesor, ki te je izpraševal?»

«Tega ne vem; toda bil je zelo pobožen, kajti ves čas, ko sem igrala na klavirju, si je z rokami zakrival obraz in govoril: »O Bog, o Bog!«

Solnčna ura.

Brihtna Urša je zaklicala zvečer možu: «Stari, poglej na solnčno uro, ker se je stenska ura ustavila!»

Mož: «Ne bodi neumna, saj je solnce že davno zašlo!»

Žena: «Kaj nimaš vžigalic?»

Tekmovalke se hoče znebiti.

Gospa (novi služkinji): «Urška, tebe ne morem imeti več v službi, ker mi prav nič ne ugajaš.»

Urška: «Vašemu gospodu sem pa prav všeč.»

Gospa: «Saj to je baš tisto...»

Poročno darilo.

Gospa: «Rada bi kupila lepo sliko, ki bi bila primerna kot darilo za nevesto.»

«Trgovci (pokaže): «Tale bi bila prav umestna; imenuje se »Bližajoca se nevihta.«

Vedno ne jeclja.

K sodišču je bil poklican za pričjo mož, ki je tako močno jecljal, da ga je sodnik komaj razumel. Sočutno ga je vprašal sodnik: «Siromak, ali vedno tako jecljate?»

Priča (v dolgo pretrganih besedah): «N-ne, n-ne v-vedno! Sam-m-mo, kad-dar g-govor-rim.»

Ubogljiv bolnik.

Zdravnik: «Rekel sem vašemu možu, da mora zdravilo vedno poplakniti s kozarcem vina. Ali redno uživa zdravilo?»

Gospa: «Gotovo, saj ima že ves nos rdeč.»

Današnji otroci.

Profesor (svojemu sinku): «Dam ti deset darjev, ako se enkrat dobro umiješ.»

Sinko: «Kar obdrži jih in si rajiš ostriži lase.»

Kolika je razlika med trpežnostjo čevljev!

Na tisoče ljudi pa se je prepričalo, da so «DOKO»-čevlje nosili najdalje časa. Že zato so mnogo cenejši od drugih čevljev.

Vedno naj vsakdo kupuje le «DOKO»-čevlje, ki se dobe v trgovini

v Prešernovi ulici št. 9 (dvorišče).